

Information om Haagkonventionen och utmärkning av kulturegendom

1954 års Haagkonvention

Sverige är sedan år 1985 ansluten till 1954 års Haagkonvention om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt. Enligt konventionen ska anslutna länder under fredstid genomföra de förberedelser som krävs för att skydda landets kulturegendom.

Kulturegendom innefattar enligt konventionen fast och lös egendom av stor betydelse för varje folks kulturarv, till exempel arkeologiska miljöer, minnesmärken och kulturhistoriskt värdefulla byggnader men också arkiv, konstverk eller andra föremålssamlingar.

De länder som är anslutna till konventionen åtar sig att inte använda kulturegendom för ändamål som vid väpnad konflikt kan utsätta egendomen för skada eller förstörelse eller genomföra någon fientlig handling mot den.

Länsstyrelsens uppgift

Som högsta civila totalförsvarsmyndighet har Länsstyrelsen ett särskilt ansvar för att skydda länets kulturarv. Det är Länsstyrelsens uppgift att välja ut vilka kulturegendomar i länet som är mest betydelsefulla ur ett nationellt perspektiv och som ska märkas ut.

Utgångspunkten för urvalet av kulturegendom som ska märkas ut i länet är i första hand sådan egendom som omfattas av kulturmiljölagen. Det innebär i huvudsak kyrkor, byggnadsminnen och fornlämningar. Urvalet omfattar också arkiv, bibliotek och museer. Vilka objekt som kan bli aktuella för utmärkning kan komma att ändras över tid.

I svensk lagstiftning regleras utmärkningen av kulturegendom i Totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12) och i Riksantikvarieämbetets föreskrifter (KRFS 2022:1).

Den blåvita skölden

Kulturegendom som är särskilt skyddsvärd enligt Haagkonventionen ska märkas med ett internationellt kännetecken. Kännetecknet är ett märke i form av en blåvit sköld (även kallad Blue Shield).

Kännetecknet är detsamma i alla länder som märker ut kulturegendom enligt Haagkonventionen. Den blåvita skölden är skyddad enligt lag och får i Sverige bara användas efter tillstånd från Riksantikvarieämbetet.

Märket är 15 cm högt och 10 cm brett och är placerat över texten Kulturegendom skyddad enligt 1954 års Haagkonvention om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt.

Den blåvita skölden, det internationella kännetecknet för kulturegendom. Till höger kulturegendom utmärkt med den blåvita skölden, exempel från kyrkomiljö på Gotland. Foto: Erika Hedhammar, Riksantikvarieämbetet.

Vad innebär utmärkningen?

Utmärkningen innebär att Länsstyrelsen förtecknar och märker ut ett urval av kulturegendomar i länet med den blåvita skölden. Innan utmärkning sker ska Försvarsmakten och den som äger eller förvaltar egendomen ges tillfälle att lämna synpunkter, och Riksantikvarieämbetet ska lämna tillstånd till att använda kännetecknet.

Länsstyrelsen ska ombesörja att en eller flera skyltar med den blåvita skölden sätts upp på eller i anslutning till den utvalda kulturegendomen. Placering av skyltar kommer att ske i samråd med berörda.

Om kulturegendomen ingår i ett område där flera fastigheter tillsammans märks ut kan det innebära att skyltar placeras inom enbart en av fastigheterna. I händelse av höjd beredskap kan det bli aktuellt att Länsstyrelsen ordnar med ytterligare skyltning utöver dem som sätts upp i fredstid.

Försvarsmakten kommer att ta del av förteckningen över den utmärkta kulturegendomen, med uppgift om de geografiska koordinaterna och en beskrivning av egendomen. Försvarsmakten får denna information för att bland annat undvika att upprätta militära mål nära kulturegendomen.

Utmärkningen innebär inte några ytterligare lagkrav eller skyldigheter för den som är ägare eller förvaltare av den utmärkta kulturegendomen.